

Бердянський державний педагогічний університет
Гуманітарно-економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва та фінансів

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Перший проректор
проф. Ольга ГУРЕНКО

«01» квітня 2024 року

Програма
Атестаційного екзамену

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування

Програма підсумкової атестації «Атестаційний екзамен» спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування; ступінь вищої освіти – бакалавр.

Укладачі: к.е.н., доцент Михайло ГРИЦЕНКО

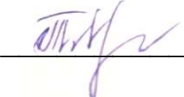
Програма підсумкової атестації обговорена та затверджена на засіданні кафедри економіки, підприємництва та фінансів протокол №8 від 16 лютого 2024 року.

Завідувач кафедри Павло ЗАХАРЧЕНКО

Гарант
освітньо-професійної програми Михайло ГРИЦЕНКО

Програма підсумкової атестації
затверджена вченою радою
гуманітарно-економічного факультету.
Протокол № 7 від 28 березня 2024 р.

Голова ради

 Тамара МАКАРЕНКО

Зміст

Пояснювальна записка.....	4 с.
Зміст підсумкової атестації.....	6 с.
Питання до підсумкової атестації спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.....	24 с.
Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти під час проведення атестаційного екзамену.....	26 с.
Список рекомендованої літератури.....	28 с.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма підсумкової атестації здобувачів кваліфікації бакалавр фінансів, банківської справи та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування включає основні дисципліни загальної та професійної підготовки, що дозволяє об'єктивно та системно підійти до визначення рівня та якості знань бакалаврів на предмет засвідчення відповідності до заявлених програмних компетентностей.

Проведення підсумкової атестації за фахом включає такі технологічні етапи:

- створення системи теоретичних питань і комплекту розрахунково-аналітичних задач;
- проведення екзамену;
- оцінювання ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки здобувачів відповідно до об'єктивних критеріїв.

Процедура проведення атестаційного екзамену

Проведення екзамену включає 2 етапи:

1. відповідь на теоретичні питання (2 питання);
2. розв'язання аналітично-розрахункової задачі.

На екзамені кожний здобувач групи отримує бланк екзаменаційного білету. Комісія проводить інструктування, щодо порядку оформлення відповіді. Відповідь оформляється письмово.

Приклад екзаменаційного білету:

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Податкова система: поняття, основи побудови.
2. Оцінка кредитоспроможності підприємства.
3. Задача

Підприємство «Абсолют» реалізувало товар з відстрочкою платежу на умовах оформлення покупцем простого векселя номінальною вартістю 750 тис. грн. зі строком погашення 60 днів. Через 20 днів з моменту оформлення векселя підприємство передало його в банк для обліку. Процентна ставка за кредитними операціями комерційного банку складає 20%. Визначити ставку дисконту, яка буде використовуватись банком при обліку векселя, а також суму, яку підприємство отримає від банку за обліковий вексель.

На підготовку відповіді здобувачу надається 40 хвилин. Для відповіді на питання екзаменаційного білету здобувачу відводиться 20 хвилин. У своїй відповіді здобувач роз'яснює сутність теоретичних питань та роз'яснює рішення аналітично-розрахункової задачі. Потім здобувач відповідає на додаткові питання членів ЕК.

Теоретичні питання охоплюють основні теми ОК «Бюджетна система», «Страхування», «Фінанси підприємства», «Податкова система», «Фінансовий аналіз», «Банківська система».

Відповідь на теоретичні питання вимагає від здобувачів знання з питань механізму функціонування економіки в умовах ринкових відносин, прийняття оптимальних господарських рішень у галузі фінансів, банківської справи, та страхування за наявних обмежених ресурсів та альтернативних методів їх використання.

У відповіді на теоретичні питання здобувач повинен показати відповідний рівень знань у галузі фінансів, банківської справи та страхування, а також, рівень його самостійної роботи, зокрема з літературою та періодикою.

Аналітично-розрахункова задача за змістовними модулями однієї з компонент моделює умови, в яких може опинитися випускник у практичній діяльності, імітує етапи процесу підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення у галузі фінансів, банківської справи та страхування. Складання аналітично-розрахункових задач проведено за компонентами: «Бюджетна система», «Страхування», «Фінанси підприємства», «Податкова система», «Фінансовий аналіз», «Банківська система».

Виконання аналітично-розрахункових задач вимагає від здобувачів знання не лише загальних основ з фінансової діяльності, а й проблем сучасної фінансової системи, вміння їх адекватно оцінювати, виробляти фінансово-управлінські рішення. Тобто, вичерпна відповідь на цей блок питань передбачає і рівень економічної культури здобувача, рівень його самостійної роботи з економічною літературою, зокрема періодикою.

Вирішення аналітично-розрахункових задач дозволить оцінити вміння здобувачів самостійно орієнтуватися у сфері фінансів, їх здатність застосовувати сучасні інструменти фінансового управління у сферах оподаткування, банківської, страхової, фінансово-інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва, регулювання фінансових ризиків, оптимізації міжбюджетних відносин.

ЗМІСТ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

«БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

Сутність, мета і завдання курсу «Бюджетна система України». Бюджет держави як економічна категорія. Роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах. Бюджетний вплив на забезпечення економічного і соціального розвитку країни. Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку.

Бюджет як основний фінансовий план держави. Правовий характер бюджету. Розподіл бюджетних повноважень між центральними та місцевими органами державної влади. Бюджет як розпис доходів і видатків. Організаційна структура доходів бюджету. Розподіл видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. Поняття бюджетної класифікації. Визначення бюджетної класифікації, її організаційна роль, юридичне значення та структура. Бюджетне планування та прогнозування. Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Загальний та спеціальний фонди бюджету. Поняття загального та спеціального фондів бюджету, їх склад та структура.

Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Бюджетний дефіцит як економічна категорія. Причини виникнення, джерела покриття та наслідки бюджетного дефіциту. Стан бюджету: рівновага доходів і видатків; бюджетний надлишок та дефіцит. Види бюджетного дефіциту. Стійкий і тимчасовий дефіцит. Фактичний, структурний і циклічний бюджетний дефіцит. Методи оптимізації бюджетного дефіциту. Регулювання бюджетного дефіциту. Основні заходи 5 щодо зниження бюджетного дефіциту. Вплив бюджетного дефіциту на стан економіки країни. Характеристика та аналітичний огляд бюджетного дефіциту України. Зарубіжний та вітчизняний досвід фінансування дефіциту бюджету.

Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України. Поняття бюджетного устрою та бюджетної системи, їх співвідношення. Основи бюджетного устрою: виділення видів бюджетів; встановлення принципів побудови бюджетної системи; організація розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи; встановлення характеру взаємовідносин між бюджетами. Види бюджетів. Центральний бюджет держави, централізовані та децентралізовані місцеві бюджети, їх види. Принципи побудови бюджетної системи. Переваги і недоліки бюджетної системи, побудованої на принципі єдності. Поняття та характерні ознаки принципу автономності бюджетів, його забезпечення. Законодавче визначення бюджету держави як єдиного фонду грошових коштів. Засади розмежування видатків і доходів між окремими бюджетами. Територіальний та відомчий підходи до розподілу видатків. Закріплені та регулюючі доходи. Чинники і порядок закріплення доходів. Види регулюючих доходів і порядок бюджетного регулювання. Характер та форми взаємовідносин між окремими бюджетами. Бюджетне субсидування та його види: субсидії, субвенції, дотації. Вилучення бюджетних надлишків як форма бюджетного регулювання. Бюджетні позички, причини їх виникнення, порядок надання і погашення. Взаємні розрахунки між бюджетами. Закон України «Про

бюджетну систему України”. Принципи побудови бюджетної системи, їх оцінка. Склад бюджетної системи України. Місцеві бюджети, їх види, склад та структура доходів і видатків. Повноваження законодавчої і виконавчої влади в бюджетній системі.

Система доходів бюджету. Система доходів бюджету й ознаки їх класифікації. Джерела формування доходів бюджету держави. ВВП як основа дохідної бази бюджету держави. Склад і структура доходів Державного бюджету України, місцевих бюджетів. Правове регулювання формування доходів бюджетів різних рівнів. Методи формування доходів бюджету. Податковий метод мобілізації доходів бюджету. Державні позики. Емісійний дохід держави. Доходи держави від підприємницької діяльності, державних угод та майна, надання послуг. Загальна характеристика податкової системи України. Види окремих податків, їх роль у доходах бюджету. Пряме оподаткування, його види і значення у формуванні доходів бюджету. Платежі за ресурси та інші види податкових доходів бюджету. Неподаткові надходження до бюджету. Надходження від використання і реалізації майна, що належить державі. Надходження від приватизації майна державних підприємств. Доходи рентного характеру; інші неподаткові доходи бюджету. Доходи бюджету від операцій з капіталом, офіційних трансфертів та державних цільових фондів. Надходження до бюджету від державних позик. Класифікація видів позик та види цінних паперів державних і місцевих позик: облігації та казначейські зобов'язання (векселі). Організація мобілізації доходів бюджету. Економічна та контрольна діяльність фінансових органів у системі доходів бюджету.

Система видатків бюджету. Економічна сутність, принципи організації системи видатків бюджету і ознаки її класифікації. Склад, структура і динаміка видатків Державного бюджету України, республіканського бюджету АРК, місцевих бюджетів. Функціональна, відомча та економічна класифікація бюджетних видатків. Бюджетне фінансування, його принципи. Форми бюджетного фінансування: кошторисне фінансування, проектне, бюджетні кредити, бюджетні трансферти. Методи і види бюджетного фінансування. Діяльність фінансових органів щодо ефективності та раціональності використання бюджетних асигнувань.

Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання. Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти, види, принципи організації міжбюджетних відносин в Україні. Вертикальні та горизонтальні міжбюджетні відносини. Механізм міжбюджетних відносин як сукупність засобів (методів, форм, моделей, інструментів, інституціонально-правових структур). Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин. Характеристика методів міжбюджетних відносин. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Система фінансового вирівнювання: форми, методи, інструменти. Характеристика міжбюджетних трансфертів місцевих бюджетів.

Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу. Формування дохідної та видаткової частини бюджету м. Бердянськ Запорізької області. Форми й види соціального захисту населення. Види разової фінансової

допомоги громадянам. Форми й методи фінансового забезпечення соціальної сфери. Бюджетне фінансування закладів соціальної сфери, його організація. Основа кошторисного фінансування. Структура доходної частини місцевого бюджету: податок на доходи фізичних осіб (без урахування трансфертів), податок на прибуток, рентна плата за користування надрами, акцизний податок з реалізації торгівлі підакцизними товарами, єдиний податок, інші 7 місцеві податки та збори. Розподіл видаткової частини місцевого бюджету (освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, соціальний захист і та соціальне забезпечення, на економічну діяльність тощо).

Видатки бюджету на економічну діяльність та обслуговування державного боргу. Видатки на розвиток економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх роль і місце в розвитку економіки. Напрямки і форми бюджетного фінансування економіки. Бюджетні інвестиції, їх види. Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Бюджетне фінансування економіки за рахунок цільових державних позик. Позички з бюджету державним підприємствам, порядок їх видачі й погашення. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектора й ліквідації збитковості. Економічна сутність державного боргу. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту, їх класифікація. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Державні позички як основна форма державного кредиту. Види цінних паперів з державних позик: облігації, казначейські зобов'язання (векселі). Класифікація державного кредиту. Державний борг, його структура. Управління державним боргом.

«ФІНАНСИПІДПРИЄМСТВ»

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Сфери фінансових відносин підприємств. Фінансові відносини, пов'язані з формуванням статутного капіталу, з формуванням та розподілом грошових доходів, між підрозділами підприємств, між суб'єктами господарювання, з державою, з банками, страховими компаніями, що формуються в підприємств за рахунок внутрішньогосподарського розподілу доходів. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів. Внутрішні й зовнішні джерела. Власні, позичені та залучені кошти. Державне регулювання формування фінансових ресурсів підприємств. Основи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування. Особливості організації фінансів залежно від форми власності, галузі економіки, організації бізнесу, сфери діяльності. Фінансова діяльність підприємства. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємстві.

Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Принципи організації розрахунків. Види грошових розрахунків. Форми грошових розрахунків. Сутність готівкових розрахунків. Сутність безготівкових розрахунків. Місцеві, міжміські та міжнародні розрахунки. Зміст та організація готівкових розрахунків підприємств. Організація роботи каси. Документальне оформлення касових операцій. Ліміт залишку готівки. Умови встановлення

ліміту каси для підприємств. Особливості безготівкової форми розрахунків. Класифікація безготівкових розрахунків підприємств. Поточні, бюджетні, кредитні, депозитні рахунки. Умови для відкриття поточних рахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами дорученнями, акредитивами, векселями, платіжними вимогами. Розрахунки за надання факторингових послуг підприємствам. Вимоги до їх проведення й сфера використання. 5 Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій по рахунках. Економічні й фінансові санкції у системі грошових розрахунків і платежів.

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Чинники, які впливають на величину виручки. Особливості формування виручки від реалізації на підприємствах різних галузей економіки. Розрахунок та планування виручки. Формування виручки від реалізації продукції. Визначення моменту реалізації. Розподіл виручки від реалізації продукції. Формування валового й чистого доходу. Грошові надходження від іншої реалізації: основних засобів, матеріалів, нематеріальних активів, інші надходження. Надходження від фінансових інвестицій: дивіденди від корпоративних прав, від державних цінних паперів. Проценти, нараховані підприємствам на депозитних рахунках. Надходження коштів від здавання в оренду основних фондів, від застосованих фінансових санкцій. Бюджетні дотації, субвенції. Отримання фінансової допомоги. Страхові відшкодування.

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Балансовий прибуток і його склад. Прибуток від реалізації продукції. Чинники, які впливають на формування прибутку. Собівартість продукції та її вплив на прибуток. Встановлення цін на продукцію і їх вплив на формування прибутку. Рентабельність продукції. Прибуток від реалізації інших активів. Позареалізаційний прибуток, його склад і формування. Методи розрахунку прибутку, рентабельність підприємства. Розподіл прибутку підприємств, його зміст і економічне значення. Розподіл прибутку між державою й суб'єктами господарювання. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Фонди грошових коштів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку. Виплата дивідендів. Нерозподілений прибуток і його використання.

Система оподаткування підприємств. Сутність і призначення системи оподаткування підприємств. Використання податків для регулювання діяльності підприємства. Оподаткування прибутку підприємства. Чинний порядок оподаткування прибутку. Платежі за ресурси. Сплата підприємствами непрямих податків. Збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Місцеві податки і збори. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Тема 6. Оборотні активи та їх організація на підприємствах. Сутність, склад, структура та види оборотних активів на підприємстві. Класифікація оборотних активів підприємства. Функції оборотних активів. Нормування оборотних активів на підприємстві. Методи нормування оборотних активів. Джерела формування оборотних активів підприємства. Стратегії формування та поповнення оборотних активів

підприємства. Показники стану оборотних активів та ефективності їх використання.

Індивідуальний кругообіг коштів підприємства, необхідність збалансування матеріальних і фінансових ресурсів - основа залучення кредитів. Форми кредитів, які використовуються у господарській діяльності підприємств. Банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, консорціумний кредити. Різновиди банківських кредитів: за строками користування, за забезпеченням, за ступенем ризику, за методами надання, за строком погашення. Принципи кредитування. Визначення потреби підприємства в кредитах. Кредитний договір: сутність і порядок укладення. Відповідальність сторін за порушення умов кредитного договору. Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Порядок погашення кредиту. Позичковий процент, чинники, що на нього впливають, джерела сплати. Товарний кредит, умови його отримання підприємствами та погашення.

Фінансове забезпечення відтворення основних засобів. Сутність основних засобів, їх склад, структура та відтворення. Характеристика чинників, що впливають на структуру основних засобів. Показники стану та ефективності використання основних засобів. Знос та амортизація основних засобів. Види зносу основних засобів. Методи нарахування амортизації. Сутність і склад капітальних вкладень. Принципи фінансування капітальних вкладень. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Фінансування витрат на поліпшення основних засобів.

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Показники фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники фінансової бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану. Сутність ліквідності підприємства. Показники ліквідності та методика їх визначення. Оцінка показників ліквідності. Чинники, що впливають на стан ліквідності. Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємств. Методика їх визначення. Оцінка показників платоспроможності. Фінансова стійкість підприємства, її сутність. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика її розрахунку й оцінки. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Зміст і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування. Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Зміст та структура фінансового плану підприємства (баланс доходів і видатків). Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення.

Соціально-економічна сутність банкрутства, його роль у функціонуванні економіки. Стадії банкрутства. Індикатори, що свідчать про ймовірність банкрутства господарського суб'єкта. Фінансова санація підприємства, її

економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та чинники, що її спричиняють. Планування та фінансування санації підприємства. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств. Роль антикризового менеджменту й фінансового аналізу у попередженні краху підприємств.

Розвиток санаторно-курортних закладів як необхідна умова соціалізації суспільства. Сутність та особливості фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Джерела фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Механізм фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Аналіз джерел фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Комплексна оцінка ефективності фінансового забезпечення санаторно-курортних закладів. Удосконалення державної підтримки розвитку санаторно-курортних закладів: фінансовий і соціальний аспект. Стратегія фінансового забезпечення розвитку санаторно-курортних закладів. Фінансове планування та прогнозування джерел фінансування розвитку санаторно-курортних закладів.

«ПОДАТКОВА СИСТЕМА»

Сутність податків. Податки в системі доходів державного бюджету. Визначення податку та збору. Функції податків. Фіскальна функція, механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Регулююча функція. Основні напрями податкового регулювання економіки й соціальної сфери. Співвідношення функцій у різних видів податків. Термінологія оподаткування. Елементи податку: суб'єкт (платник) і носій, об'єкт та база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк та порядок сплати податку, строк та порядок подання звітності про обчислення і сплати податку. Методи побудови податкових ставок. Базова ставка податку. гранична ставка податку. Абсолютна та відносна ставка податку. Класифікація податків, її ознаки. Поділ податків за економічним змістом на прямі й непрямі. Класифікація податків за економічною ознакою об'єкта оподаткування - податки на доходи, капітал і споживання. Класифікація за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють, - загальнодержавні й місцеві податки. Класифікація податків залежно від способу їх стягнення - розкладкові й окладні. Види прямих податків. Прибуткове оподаткування юридичних і фізичних осіб. Переваги і недоліки прямих податків, проблеми їх справляння, регулюючий механізм окремих видів прямих податків. Види непрямих податків: акцизи, мито. Акцизи, їх види. Види й призначення мита, митна політика. Податок на додану вартість. Сучасна форма непрямого універсального оподаткування. Переваги та недоліки непрямих податків, їх місце в податковій системі.

Наукові основи побудови податкової системи. Податки в системі державних доходів. Порядок і методи формування державних доходів. Податковий метод формування державних доходів як елемент правової держави в умовах ринкової економіки. Податки і формування бюджету. Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Структурна побудова податкової системи. Оптимізація співвідношення між фіскальною і регулюючою функціями податків, між різними видами податків. Фактори, що визначають структуру податкової

системи. Обсяг видатків бюджету як визначальна база побудови податкової системи. Рівень централізації валового національного продукту в бюджеті, його залежність від обсягу і характеру функцій держави. Вплив рівня централізації валового національного продукту в бюджеті на рівень оподаткування. Права й відносини власності як юридична основа встановлення податків. Форми власності і їх вплив на вибір форм і об'єктів оподаткування. Особливості оподаткування суб'єктів різних форм власності. Принципи оподаткування. Податки як елемент перерозподілу валового національного продукту. Ідеали оптимального оподаткування: економічна ефективність і соціальна справедливість. Податки як інструмент фінансового регулювання розвитку суспільства. Рівноцінність в оподаткуванні різних суб'єктів. Податкова політика: поняття податкової політики та її напрямки. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Аксиоми і принципи податкової політики. Дотримання соціальної справедливості при справлянні податків. Рівнонапруженість в оподаткуванні всіх платників. Економічна ефективність податкової системи: ефективність податкової роботи та дієвість податкових інструментів впливу на соціально-економічний розвиток. Стабільність та гнучкість податкової політики, їх взаємозв'язок. Податкова система в Україні, основні етапи її становлення. Склад та структура податкової системи України, законодавчі акти, що її регламентують. Принципи побудови податкової системи України, їх реалізація. Податкова політика України в сучасних умовах. Оподаткування закладів курортно-рекреаційної сфери в Україні. Особливості оподаткування закладів курортно-рекреаційної сфери в країнах Європи та в країнах – центрах туризму та рекреації.

Організація фіскальної служби і податкової роботи. Ухилення від сплати податків та їх перекладання Функції та завдання Державної фіскальної служби України та її територіальних органів. Організаційна структура та функції державних податкових інспекцій. Права й відповідальність працівників державних податкових інспекцій (контролюючих органів в сфері оподаткування), їх персональні звання. Соціальний статус працівників контролюючих органів в сфері оподаткування. Основи та організація податкової роботи, її основні елементи. Правове регламентування встановлення податків. Законодавчі акти Верховної Ради. Інструктивне забезпечення справляння податків. Вимоги до законодавчих актів та інструктивних документів, що регулюють оподаткування. Облік платників податків. Порядок реєстрації платників, облікові документи. Порядок і форми розрахунків з бюджетом. Встановлення методики обчислення податків. Форми розрахунків: авансові платежі та перерозрахунки, розрахунки за фактичними показниками. Суб'єкти обчислення податку і контрольної роботи. Способи утримання податків: сплата податків у джерела і за декларацією. Централізовані й децентралізовані, готівкові і безготівкові способи розрахунків. Податковий обов'язок. Виникнення, зміна і припинення податкового обов'язку. Виконання податкового обов'язку. Звичайна ціна. Методи визначення та порядок застосування звичайної ціни.

Види ухилення від податків. Приховування доходів та інші форми податкових зловживань. Особливості ухилення від податків у сфері тіньової економіки. Можливості ухилення від сплати з різних видів податків. Боротьба з ухиленням від сплати податків. Сутність та форми перекладання податків. Перекладання непрямих податків. Напрямки і способи перекладання прямих податків. Фактори, що впливають на процес і результати перекладання податків.

Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства. Ухилення від податків у сфері міжнародного бізнесу та його напрямки. Проблеми подвійного оподаткування міжнародного бізнесу та способи його усунення.

Оподаткування доходів суб'єктів малого підприємництва. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва з числа юридичних осіб. Платники, об'єкт оподаткування. Порядок обчислення податку та строки сплати в бюджет. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва з числа фізичних осіб. Платники, об'єкт оподаткування. Порядок обчислення податку та строки сплати в бюджет. Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку. Порядок обрання або переходу на спрощену систему оподаткування, або відмови від спрощеної системи оподаткування. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку. Відповідальність платника єдиного податку. Іноземний досвід застосування спеціальних податкових режимів для закладів курортно-рекреаційної сфери.

Сутність податку на додану вартість, його зародження та розвиток. Передумови впровадження податку на додану вартість в Україні. Платники і ставки податку на додану вартість. Об'єкт оподаткування, особливості його визначення у різних галузях. Податок на додану вартість як ціноутворюючий фактор. Методика включення податку в ціни товарів, робіт і послуг. Пільги по податку на додану вартість. Пільги для окремих товарів. Робіт і послуг. Пільги для окремих платників податку. Направленість пільг і їх дія. Порядок обчислення податку на додану вартість: податкове зобов'язання, податковий період, дата виникнення податкового зобов'язання, податковий кредит, податок на додану вартість, що підлягає перерахуванню в доход бюджету, відшкодування сум податку на додану вартість. Облік податку у платників (податкова накладна, реєстр отриманих та виданих податкових накладних). Порядок ведення бухгалтерського (податкового) обліку ПДВ. Строки сплати податку на додану вартість. Розрахунки з бюджетом. Декларації з податку на додану вартість, їх зміст, порядок складання і подання у податкові органи. Строки подання декларацій. Особливості обчислення та сплати податку платниками різних галузей по різних видах операцій та угод.

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні. Платники акцизного податку, об'єкт оподаткування. Перелік підакцизних товарів і ставки акцизного податку. Порядок включення акцизного податку у ціну товарів. Методика обчислення сум акцизного податку, що підлягають сплаті до бюджету. Пільги по податку. Строки сплати акцизного податку та подання звітності податковим органам. Суть і значення марок акцизного податку. Акцизні склади. Контроль за сплатою податку. Мито як джерело доходів бюджету, митна політика. Термінологія митної справи: митна територія та митний контроль, ввезення, вивезення та транзит товарів, митна декларація і декларанти. Платники і ставки мита. Порядок сплати мита. Пільги для юридичних і фізичних осіб. Справляння мита та порядок його перерахування в бюджет. Інші митні доходи держави. Особливості справляння акцизного податку та мита в країнах з розвинутою туристичною галуззю.

Сутність податку на прибуток підприємств, його зародження та розвиток. Платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Порядок визначення прибутку як об'єкта оподаткування, його економічний зміст і кількісна визначеність. Доходи й витрати підприємств як основа визначення

прибутку, їх склад. Порядок визначення доходів та їх склад. Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування. Порядок визначення доходів. Склад витрат та порядок їх визначення. Витрати, що не враховуються при визначенні оподаткованого прибутку. Особливості визнання витрат подвійного призначення. Особливості визначення витрат платника податку: в разі сплати процентів за борговими зобов'язаннями; на виплати фізичним особам згідно з трудовими договорами та договорами цивільно-правового характеру; сум внесків на соціальні заходи. Порядок обчислення та сплати податку на прибуток. Оподаткування операцій особливого виду (з розрахунками в іноземній валюті; операцій із пов'язаними особами; дивідендів; операцій з борговими вимогами та зобов'язаннями). Особливості оподаткування виробників сільськогосподарської продукції; неприбуткових установ та організацій; прибутку підприємств, отриманого у зв'язку із впровадженням енергоефективних технологій; нерезидентів.

Загальні терміни: фізична особа (резидент, нерезидент), дохід, додаткові блага, загальний оподатковуваний дохід, нерухоме майно (нерухомість), рухоме майно, пасивний дохід, податкова знижка, податковий агент. Податок на доходи фізичних осіб, як форма індивідуального оподаткування населення. Платники податку і об'єкт оподаткування. Загальний річний і загальний місячний оподатковуваний доходи, їх склад. Доходи, які не включаються до складу загального місячного або річного оподаткованого доходу. Податкова знижка: підстави для нарахування податкової знижки. Перелік витрат, які включаються до податкової знижки. Обмеження права на нарахування податкової знижки. Податкові соціальні пільги та підстави і порядок їх надання. Ставки податку, порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) податку до бюджету. Особливості нарахування та сплати податку з окремих видів доходів: від надання нерухомості в оренду (суборенду, житловий найм (піднайм)); оподаткування інвестиційного прибутку; роялті; процентів; дивідендів; вигравів та призів; благодійної допомоги; доходи отримані за договорами довгострокового страхування життя; доходів, отриманих нерезидентами; іноземних доходів. Порядок оподаткування: операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого і рухомого майна; доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав. Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування; оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність. Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації).

Сутність екологічного податку. Платники, об'єкт та база оподаткування, ставки податку. Порядок обчислення і сплати податку в бюджет. Звітність платників податку. Склад рентної плати. Плата за користування надрами. Плата за користування надрами для видобування корисних копалин, платники, об'єкт та база оподаткування, ставки плати. Порядок обчислення та сплати податкових зобов'язань з плати за користування надрами для видобування корисних копалин. Порядок подання податкових розрахунків. Контроль та відповідальність платників. Плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Платники, об'єкт справляння плати, ставки плати. Порядок обчислення податкових зобов'язань та строк сплати. Контроль та відповідальність

платників Основи і мета встановлення плати за ресурси. Державна власність на ресурси як основа отримання державою доходів за їх використання. Принципи встановлення плати за ресурси: обов'язковість і однократність. Обов'язковість і однократність плати за ресурси як передумова встановлення реальної собівартості. Плата за ресурси як інструмент впливу на економічне та раціональне використання ресурсів. Види плати за ресурси, побудова ставок і визначення платників. Рентна плата за спеціальне використання води. Платники, об'єкт оподаткування. Лімітування забору води і побудова ставок збору за воду. Порядок обчислення та строки сплати збору в бюджет. Звітність платників збору. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, його сутність і призначення. Платники збору, об'єкт оподаткування. Ставки збору за заготівлю деревини основних та неосновних лісових порід. Порядок обчислення збору. Порядок перерахування збору. Порядок сплати збору. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Платники збору. Об'єкт оподаткування. Ставки збору. Порядок обчислення збору. Податковий період. Право на користування радіочастотним ресурсом України. Порядок сплати збору. Звітність платників збору.

Склад податку на майно. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування Пільги зі сплати податку. Ставки податку. податковий період. Порядок обчислення суми податку. Строк сплати податку. Транспортний податок. Платники податку. Об'єкт та база оподаткування Пільги зі сплати податку. Ставки податку. податковий період. Порядок обчислення суми податку. Строк сплати податку. Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угідь і регулювання розміщення виробництва та населення в регіональному розрізі. Форми плати за землю: орендна плата та земельний податок. Основи побудови земельного податку: платники, об'єкт оподаткування, ставки. Пільги по податку та порядок їх надання. Податкові ставки. Земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню. Порядок нарахування та сплати податку в бюджет. Орендна плата за земельну ділянку. Індксація нормативної грошової оцінки земель. Збір за місця паркування транспортних засобів. Платники збору. Об'єкт і база оподаткування. Ставки збору. Особливості встановлення збору. Порядок обчислення та строки сплати збору. Туристичний збір. Платники збору. Ставка збору. База справляння збору. Податкові агенти. Особливості справляння збору. Порядок сплати збору

«ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ»

Необхідність та сутність фінансового аналізу. Завдання фінансового аналізу. Напрямки та принципи фінансового аналізу. Види аналізу (зовнішній та внутрішній). Методи та прийоми фінансового аналізу: горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, аналіз відносних показників, порівняльний та факторний аналіз. Класифікація методів аналізу: неформалізовані та формалізовані. Традиційні методи економічної статистики, математико-статистичні методи, що застосовуються у фінансовому аналізі.

Схема побудови аналітичного процесу. Взаємозв'язок етапів та напрямів аналізу. Джерела інформації для проведення фінансового аналізу.

Значення бухгалтерського балансу для фінансового аналізу діяльності

підприємства. Характеристика форм фінансової звітності. Методи перевірки бухгалтерського балансу та оцінки активів. Необхідність та порядок перетворення бухгалтерського балансу в аналітичний баланс-нетто, економічна оцінка балансу підприємства.

Інформаційне забезпечення фінансового аналізу підприємств, окремих галузей, сфер діяльності та форм власності.

Оперативна звітність та обстеження як джерела інформації для фінансового аналізу.

Значення й методи аналізу майна підприємства. Аналіз структури майна підприємства. Аналіз динаміки майна підприємства.

Класифікація та порядок розрахунку й методи оцінки показників, що характеризують стан використання майна підприємства.

Основні напрямки поліпшення використання майна підприємства та оптимізація джерел його формування.

Аналіз наявності власних оборотних коштів. Забезпеченість власними оборотними коштами.

Причини змін загальної суми власних оборотних коштів. Аналіз причинстворення надлишку (нестачі) власних оборотних коштів. Аналіз імобілізації оборотних коштів.

Аналіз стану нормативних оборотних коштів по окремих статтях.

Додержання планових розмірів запасів. Аналіз кредиторської заборгованості. Використання в обороті вільних оборотних коштів.

Аналіз структури розміщення оборотних коштів. Оцінка використання оборотних коштів за видами. Аналіз дебіторської заборгованості. Аналіз обертання активів та ефективності їх використання.

Значення й методи аналізу капіталу підприємства. Аналіз структури капіталу підприємства. Аналіз динаміки капіталу. Напрямки поліпшення використання капіталу. Оптимізація джерел його формування.

Поняття грошового потоку та його значення для фінансової діяльності підприємства. Необхідність, мета та завдання використання грошових потоків підприємстві.

Класифікація вхідних грошових потоків підприємства, їх та характеристика та аналіз. Класифікація вихідних грошових потоків підприємства, їх характеристика й аналіз. Стратегія управління грошовими потоками, методи їх оцінки.

Аналіз грошових коштів від основної діяльності підприємства. Аналіз грошових коштів від інвестиційної діяльності підприємства. Балансовий метод оцінки грошових надходжень. Процентний метод оцінки грошових потоків. Методи розрахунку обертання грошових потоків. Оцінка динаміки грошових потоків. Аналіз грошових потоків із застосуванням системи коефіцієнтів. Ануїтети та дисконтування грошових потоків підприємства. Поняття чистого грошового потоку.

Факторний аналіз грошових потоків. Шляхи поліпшення управління грошовими потоками. Оптимізація грошових потоків.

Сутність ліквідності підприємства та її значення для оцінки його фінансового стану. Основні показники ліквідності підприємства: коефіцієнти поточної та абсолютної ліквідності, критичної оцінки, поточної заборгованості

та довгострокових зобов'язань; обертання активів; співвідношення вхідних грошових потоків і заборгованості акціонерам; співвідношення вхідних грошових потоків і довгострокових зобов'язань кредиторам; співвідношення пасивів та зобов'язань акціонерам; період інкасації дебіторської заборгованості; обертання матеріальних запасів; тривалість матеріальних запасів, тривалість кредиторської заборгованості.

Порядок розрахунку показників ліквідності й методи їх оцінки.

Сутність платоспроможності підприємства та її значення для оцінки його фінансового стану.

Основні показники платоспроможності підприємства: відношення довгострокової заборгованості до акціонерного капіталу; відношення надходження готівки від операцій до довгострокової заборгованості; відношення чистого прибутку до сплати податків і відсотків, відношення чистого прибутку до сплати податків і здійснення постійних витрат до постійних витрат; відношення суми надходжень готівки від операцій до постійних витрат; відношення стійких активів до довго- й середньострокової заборгованості; співвідношення нерозподіленого прибутку до всієї суми активів; коефіцієнт зміни ліквідаційної вартості підприємства за аналізований період.

Порядок розрахунку перелічених показників платоспроможності і методи їх оцінки.

Комплекс і класифікація показників оцінки фінансової стійкості підприємства. Методологічна послідовність та порядок розрахунку й аналізу показників фінансової стійкості підприємства.

Загальна характеристика коштів підприємства, їх складу та стану, розміщення та структури.

Аналіз показників фінансової стійкості та визначення її типу.

Сутність кредитоспроможності та її значення для оцінки фінансового стану підприємства. Співвідношення понять кредитоспроможності, ліквідності, та платоспроможності. Система показників, які використовуються для аналізу кредитоспроможності. Етапи аналізу кредитоспроможності. Методика рейтингової оцінки позичальника і ступеня ризику банків.

Сутність ділової активності підприємства та її значення для оцінки його фінансового стану. Основні показники ділової активності підприємства: коефіцієнти оборотності власного та основного капіталу, дебіторської, кредиторської заборгованості, обертання активів; співвідношення вхідних грошових потоків і заборгованості акціонерам; період інкасації дебіторської заборгованості; обертання матеріальних запасів; тривалість матеріальних запасів, тривалість кредиторської заборгованості.

Порядок розрахунку показників ділової активності й методи їх оцінки. Методи узагальнення результатів фінансового аналізу діяльності підприємства. Поняття прибутковості (рентабельності) підприємства. Аналіз показників прибутковості (рентабельності).

Аналіз капітальних інвестицій. Фінансово-економічна оцінка інвестиційних проектів. Методи оцінки: Метод розрахунку періоду окупності; метод визначення розрахункової норми доходу; метод визначення чистої приведеної вартості; метод розрахунку внутрішньої норми доходу; метод розрахунку рентабельності.

Оптимізація розподілу інвестицій за проектами.

Аналіз ризиків впровадження інвестиційних проектів: методи аналізу ризику, методи зниження ризиків.

Комплекс і класифікація показників оцінки фінансового стану підприємства. Методологічна послідовність та порядок розрахунку й аналізу показників фінансового стану підприємства.

Загальна характеристика коштів підприємства, їх складу та стану, розміщення та структури. Оцінка сталості доходів.

«СТРАХУВАННЯ»

Страховий процес як гарант безпеки діяльності суб'єктів господарювання. Види страхових послуг. Страхування як фінансова послуга. Особливості страхування як фінансової послуги. Учасники страхового процесу. Класифікація та об'єкти страхування. Регулювання страхового ринку в країнах Європейського Союзу. Поняття, значення і продукти маркетингу в страхуванні. Маркетингові дослідження і маркетингова політика страховика. Страхові посередники. Реклама страхових послуг. Реалізація страхових послуг.

Страховий інтерес як об'єкт страхування. Поняття страхового інтересу. Інтереси страхування яких забороняється. Учасники договору страхування. Страховик і страхувальники. Вигодонабувач. Застрахована особа. Форма договору страхування. Обов'язковість правил страхування. Публічний характер договору страхування. Умови договору страхування. Порядок укладення договору страхування. Інформаційні зобов'язання страховика. Узгодження умов. Права і обов'язки страховика по договору страхування. Права і обов'язки страхувальника. Припинення дії договору страхування.

Цілі і функції страхування життя. Принципи страхування життя: наявність страхового інтересу, дисконтування, участь в прибутку страховика. Викуп страхового договору. «Прозорість» страхування життя. Класифікація договорів страхування життя. Основні типи договорів страхування життя. Договори строкового страхування життя. Договори по життєвого страхування. Договори змішаного страхування життя. Розширення покриття по договорах страхування життя. Ануїтети, або рентне страхування життя. Пенсійні плани.

Обов'язкове і добровільне страхування від нещасних випадків. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві і професійного захворювання. Обов'язкове страхування пасажирів на всіх видах транспорту. Добровільне страхування від нещасного випадку. Колективне і індивідуальне страхування від нещасного випадку. Об'єкт страхування від нещасних випадків. Страхові випадки. Страхове покриття. Врегулювання виплат. Страхові тарифи. Страхування громадян, які виїжджають за кордон. Організація страхування громадян які виїжджають за кордон. Страхове покриття. Особливості формування страхової премії.

Об'єкти і цілі медичного страхування. Основні функції регіонального медичного страхування. Обов'язкове медичне страхування його принципи. Обов'язкове медичне страхування за кордоном. Добровільне медичне страхування. Ризики, які покриваються добровільним страхуванням. Цілі і завдання добровільного медичного страхування. Класифікація видів

добровільного медичного страхування. Правила і програми добровільного медичного страхування.

Страхування майна від вогню та інших небезпек. Об'єкти страхування і страхове покриття. Особливості договору страхування майна від вогню та інших небезпек. Основний та додатковий договори. Визначення страхової суми. Система надбавок і знижок. Прямий і непрямий збиток. Страхування майна від ризиків пошкодження водою і бою віконного скла, дзеркал і вітрин. Страхування майна від крадіжки. Страхування цінностей при транспортуванні. Страхування загальної цивільної відповідальності. Правова основа страхування відповідальності. Цивільна (цивільно-правова) відповідальність. Типи договорів страхування відповідальності. Поліси страхування загальної цивільної відповідальності. Страхування відповідальності юридичних осіб. Страхування відповідальності виробника за якість продукції. Страхування відповідальності роботодавця. Страхування відповідальності за екологічне забруднення.

Необхідність страхування врожаю сільськогосподарських структур. Нормативне забезпечення та досвід страхування сільськогосподарських культур. Страхування сільськогосподарських культур і багатолітніх насаджень. Визначення збитку і виплата страхового забезпечення. Страхування тварин, які належать сільськогосподарським підприємствам. Страхування тварин. Які належать громадянам.

Сутність та види технічних ризиків. Страхування будівельно-монтажних ризиків. Страхування монтажних робіт і після пускових гарантійних зобов'язань. Страхування машин від поломок. Страхування електронного обладнання.

Економічний зміст страхування кредиту. Делькредерне страхування. Страхування фінансових гарантій. Організаційні форми страхування кредиту. Страхування товарних кредитів. Страхування кредитів під інвестиції. Страхування споживчих кредитів. Страхування кредитів виданих під заставу. Страхування кредитів довіри. Страхування депозитів.

Страхування автотранспорту каско. Страхові ризики. Умови страхування. Страхові випадки. Страхова сума. Визначення втрати товарної вартості. Види страхування вантажоперевезень Об'єкти страхування. Страхове покриття. Ризики, які можуть страхуватися. Види договорів страхування вантажоперевезень. Укладення і ведення договору страхування і врегулювання страхових випадків. Взаємовідносини сторін і розрахунки по загальній аварії в морському страхуванні. Умови страхування зовнішньоторговельних угод. Страхування вантажоперевезень. Особливості страхування зовнішньоторговельних вантажів по видах перевезень.

Господарське значення морського страхування. Страхування корпусу судна каско. Особливості страхування. Порядок укладення договорів. Страхування фрахту. Визначення величини премії в морському страхуванні каско. Страхування відповідальності в морському страхуванні. Страхування відповідальності вантажоперевізників. Страхування відповідальності власника судна. Обов'язки страховиків по виплаті збитків в страхуванні відповідальності. Клуби взаємного страхування.

Особливості авіаційного страхування. Законодавча база авіаційного

страхування. Обов'язкові види авіаційного страхування. Каско страхування авіаційних транспортних засобів. Добровільні види страхування. Страхування відповідальності обслуговування повітряного простору. Страхування відповідальності технічного обслуговування повітряних суден. Страхування космічних ризиків. Особливості перестраховування авіаційних та космічних ризиків.

Страхування будівель. Страхування свійських тварин. Страхування домашнього майна. Страхування професійної відповідальності. Страхування громадянської відповідальності в сфері приватного життя.

Історія виникнення актуарних розрахунків. Сутність, особливості і завдання актуарних розрахунків. Методологічні питання актуарних розрахунків. Тарифна політика в галузі страхування. Принципи диференціації страхових тарифів.

Елементи математичного і статистичного апарату, основні поняття і теореми. Елементи фінансової математики. Відсоткові ставки. Дисконтування. Фінансові ренти. Середні величини і показники варіації. Показники страхової статистики.

Склад і структура страхового тарифу. Визначення тарифної нетто-ставки з діючих ризикових видів страхування. Методика актуарної оцінки ступеня страхових ризиків. Розрахунок страхових тарифів із страхування від окремих ризиків. Розрахунок нормативів з окремих видів страхування. Визначення тарифних ставок для нових видів страхування. Актуарні розрахунки в добровільному медичному страхуванні. Удосконалювання тарифних ставок з добровільних ризикових видів страхування. Фінансова стійкість страхових операцій і методи її забезпечення. Статистичні показники надійності страхових компаній.

Історія страхування життя і виникнення наукових методів обчислення розмірів страхового фонду. Особливості побудови тарифної ставки по страхуванню життя і її структура. Таблиця смертності. Норма прибутковості. Тарифні ставки по змішаному страхуванню життя. Комутаційні числа. Річна нетто-ставка. Нетто-ставки на випадок утрати працездатності. Брутто-ставки. Перерахунки страхових внесків у зв'язку зі зміною умов страхування

Основи побудови резерву внесків по страхуванню життя. Методи оцінки програм використання резервів внесків. Грошова вартість капіталу у конкретні моменти часу. Вибір рішення при розміщенні резерву внесків.

Перестраховування історія перестраховування. Сутність і функції перестраховування. Види перестраховування. Актуарний підхід до оцінки результатів перестраховування. Форми перестраховування. Технічний аналіз випадкової величини показника результатів.

Вплив кількості ризиків на стандартне відхилення показника результатів. Формування портфеля. Коефіцієнт безпеки ймовірності розорення. Перестраховування річного ексцедента чи збитків ексцедентозбитковості (величини збитків, ділених на суму премій). Приклад програми перестраховування для випадку масових ризиків.

«БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Сутність банківської системи, принципи її побудови та функції. Загальні та специфічні риси банківської системи. Фактори впливу на організаційну структуру та нормативно-правове регулювання банківської системи. Банківська система Великої Британії. Банківська система Франції. Банківська система США. Банківська система Швейцарії. Механізм функціонування банківської системи України. Особливості становлення та розвитку банківської справи в Україні та світі.

Історичні аспекти виникнення центральних банків. Види форм власності центральних банків. Моделі взаємовідносин та взаємозв'язків між центральними банками та існуючими гілками влади. Функції центральних банків. Правовий статус Національного банку України. Основні засади, напрями та мета грошово-кредитної політики. Методи грошово-кредитної політики. Функції Національного банку України. Основні операції Національного банку України. Структура Національного банку України. Порядок формування та повноваження ради національного банку. Методи регулювання обсягу грошової маси. Регулювання грошово-кредитного ринку. Сутність поняття «норма обов'язкового резерву». Грошова база в Україні. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні.

Види фінансових посередників. Сутність поняття «банк». Класифікація комерційних банків. Створення, державна реєстрація, ліцензування діяльності та реорганізація банків. Види банківських послуг. Функції комерційних банків. Види банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні банківські операції. Комісійні банківські операції. Інші послуги комерційних банків. Позабалансові операції комерційних банків. Принципи функціонування комерційних банків. Статут комерційного банку. Типова організаційна структура комерційного банку. Мета діяльності комерційного банку. Джерела доходів та витрати комерційного банку.

Поняття та види грошових розрахунків. Види та способи платежу. Форми безготівкових розрахунків. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Сутність та види міжбанківських кореспондентських відносин. Організація готівкових грошових розрахунків. Штрафні санкції за порушення норм з регулювання обігу готівки.

Сутність поняття «капітал банку». Класифікація комерційного капіталу банку. Форми здійснення пасивних операцій комерційного капіталу банку. Власний капітал комерційного капіталу банку та його функції. Джерела формування капіталу банку. Фактори впливу на розмір власного капіталу комерційного капіталу банку. Склад регулятивного капіталу комерційного банку. Сутність поняття «залучений капітал банку». Види депозитів (вкладів). Сутність операцій РЕПО. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за депозитом. Нарахування процентів за простими та складними відсотками. Особливості управління банківськими ресурсами.

Сутність поняття «банківський кредит». Класифікація кредитів комерційного банку. Сутність та признавання кредитного договору. Основні положення типових кредитних угод. Сутність поняття «кредитний ризик» та методи управління ним. Форми забезпечення кредитів. Сутність поняття

«кредитоспроможність позичальника». Групи позичальників за методикою Національного баку України. Показники оцінки фінансового стану юридичної особи. Показники оцінки фінансового стану позичальника-комерційного банку. Основні етапи процесу кредитування. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за кредитом. Особливості формування та використання резерву на покриття можливих втрат за позиками комерційних банків. Категорії позичальників.

Методи кредитування клієнтів банку. Види кредитних ліній. Форми позичкового рахунку. Кредити, пов'язані з вексельним обігом. Кредити під заставу цінних паперів. Іпотечний кредит. Лізинговий кредит. Сільськогосподарський кредит. Споживчий кредит. Консорціумний кредит.

Види фінансових інвестицій. Об'єкти та джерела ресурсів довгострокового кредитування. Типи проектного фінансування. Види цінних паперів в Україні. Напрями здійснення операцій з цінними паперами комерційними банками в Україні. Особливості обігу та торгівлі цінними паперами. Депозитарна діяльність комерційного банку на ринку цінних паперів. Випуск простих та привілейованих акцій. Емісія банківських облігацій. Основні відмінності між банківським кредитуванням та інвестиціями. Поняття «премії» та «дисконту». Ризики банківських інвестицій. Види посередницьких операцій на фондовому ринку.

Сутність поняття «зовнішньоекономічний контракт». Сутність та види котирувань валюти. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. Сутність та види інкасо. Форми кредитування експортно-імпортних угод. Види валют. Сутність поняття «валютна позиція банку».

Мета, об'єкт та суб'єкти фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Напрями та завдання фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Групи та перелік показників фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Особливості аналізу фінансового стану комерційних банків. Склад активів та пасивів комерційного банку. Вертикальний фінансовий аналіз діяльності комерційних банків. Коефіцієнтний аналіз діяльності комерційних банків. Особливості аналізу фінансових результатів комерційних банків. Складові ефективності діяльності комерційних банків. Абсолютні та відносні показники ефективності діяльності комерційних банків. Методи та напрями аналізу ефективності діяльності комерційних банків. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Ліквідність комерційних банків. Спеціальні вимоги щодо діяльності комерційних банків. Формування та дотримання комерційними банками обов'язкових резервів.

Предмет, об'єкт, метод і завдання банківської статистики. Статистика ресурсів комерційних банків. Аналіз динаміки, обсягу та структури пасивів комерційних банків у абсолютному та відносному вираженні. Напрями управління активами. Система статистичних показників кредитної діяльності. Групи кредитних операцій за кредитним ризиком. Методи аналізу активів банку. Статистика доходів і витрат банку. Дохідність комерційного банку та її показники. Методи статистичного аналізу доходів і витрат. Статистичне забезпечення управління витратами банку. Фактори, що впливають на прибуток банку. Прибутковість комерційного банку. Напрями та методи аналізу прибутку та прибутковості комерційного банку.

Об'єкти аналізу та управління. Стратегії управління активами та пасивами банку. Види управління комерційним банком. Аналіз банківського ризику та контроль за ним. Сутність декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банку. Факторний аналіз ефективності діяльності банку. Показник GAP як індикатор чутливості балансу. Методи управління кредитним ризиком. Нормативи відрахувань до резерву під кредитні ризики. Аналіз дюрації та імунізація балансу банку. Управління валютним ризиком банку. Класифікація методів управління валютною позицією комерційного банку. Стратегії максимізації прибутку.

Сутність поняття «банківський менеджмент». Об'єкти, суб'єкти та принципи банківського менеджменту. Функції та завдання банківського менеджменту. Види завдання банківського менеджменту. Інструменти фінансового банківського менеджменту. Сфери організаційного банківського менеджменту. Організація контролю банківської діяльності. Процес управління інформаційними технологіями. Організація ефективних систем безпеки захисту інформації. Інформаційний аудит та інформаційний моніторинг діяльності комерційного банку.

Банківське регулювання, банківський нагляд та банківський контроль. Адміністративне та індикативне банківське регулювання. Складові системи банківського нагляду. Стандарти Базельського комітету з питань банківського нагляду. Фінансові інструменти та методи державного регулювання банківської діяльності в Україні. Сутність поняття «фінансовий моніторинг». Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу. Напрями забезпечення якості фінансового моніторингу. Сутність та засоби легалізації доходів.

Структура фінансової безпеки держави. Фінансова безпека окремого банку. Види загроз безпеки комерційного банку. Методичний інструментарій забезпечення фінансової безпеки банків. Сутність та основні завдання фінансової безпеки банків. Моральні ризики в банківській діяльності.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

1. Економічна сутність податків. Функції податків.
2. Прибуток від основної діяльності та його планування.
3. Види фінансового аналізу та його користувачі.
4. Сутність міжбюджетних трансфертів.
5. Принципи та методи бюджетного планування.
6. Основні фонди підприємства та форми їх відтворення.
7. Аналіз інвестицій в цінні папери.
8. Плата за землю.
9. Екологічний податок.
10. Класифікація державного боргу.
11. Бюджетний дефіцит. Класифікація державних позик.
12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства.
13. Поняття та значення фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств.
14. Сутність і види мита.
15. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття.
16. Складові бюджетного прогнозування.
17. Аналіз
18. грошових потоків.
19. Види фінансового планування та їх характеристика.
20. Оцінка оперативного та фінансового левериджу.
20. Сутність та економічні засади формування податкової системи.
21. Загальна характеристика податку на додану вартість.
22. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях.
23. Оцінка звіту про власний капітал.
24. Сутність оборотних коштів та принципи їх організації. Склад і розміщення оборотних коштів.
25. Сутність поняття платоспроможності та ліквідності.
26. Порядок нарахування і сплати податку на прибуток підприємств.
27. Фінансова робота на підприємстві; сутність, завдання та складові.
28. Характеристика системи державних фінансів.
29. Характеристика бюджетного механізму.
30. Єдиний податок у спрощеній системі оподаткування.
31. Поняття та види рентабельності, аналіз показників рентабельності.
32. Характеристика форм платежів інструментів та сфера їх застосування.
33. Поняття витрат, розрахунок собівартості запасів, виробленої та реалізованої продукції.
34. Пільги при стягненні мита.
35. Абсолютні показники ліквідності.
36. Сукупність, склад та окремі напрями видатків місцевих бюджетів.
37. Визначення типу фінансової стійкості.
38. Знос і амортизація основних фондів. Методи нарахування амортизаційних відрахувань.
39. Система оподаткування підприємств України: сутність та складові.

40. Видатки бюджету на науку, оборону, управління та міжнародну діяльність.
41. Сутність виконання бюджету на загально державному рівні.
42. Облік платників податків.
43. Аналіз фінансової незалежності підприємства.
44. Порядок обчислення і сплати рентних платежів.
45. Державний кредит.
46. Економічна сутність та класифікація капіталу.
47. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення.
48. Об'єкт та база оподаткування акцизним податком.
49. Оцінка теперішньої вартості акцій і облігацій.
50. Облік податкових надходжень о бюджету.
51. Сутність банківської системи, принципи її побудови та функції.
52. Види форм власності центральних банків. Функції центральних банків.
53. Види банківських послуг. Пасивні банківські операції. Активні банківські операції.
54. Поняття та види грошових розрахунків.
55. Сутність поняття «капітал банку». Класифікація комерційного капіталу банку.
56. Сутність поняття «банківський кредит». Класифікація кредитів комерційного банку.
57. Методи кредитування клієнтів банку. Види кредитних ліній. Форми позичкового рахунку.
58. Види фінансових інвестицій. Об'єкти та джерела ресурсів довгострокового кредитування.
59. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. Сутність та види котирувань валюти.
60. Групи та перелік показників фінансового аналізу діяльності комерційних банків.
61. Страхування як фінансова послуга. Види страхових послуг.
62. Учасники договору страхування. Страховик і страхувальники. Вигодонабувач. Застрахована особа.
63. Цілі і функції страхування життя. Принципи страхування життя. Основні типи договорів страхування життя.
64. Обов'язкове і добровільне страхування від нещасних випадків.
65. Об'єкти і цілі медичного страхування. Обов'язкове медичне страхування, його принципи.
66. Цілі і завдання добровільного медичного страхування. Класифікація видів добровільного медичного страхування.
67. Страхування майна від вогню та інших небезпек. Об'єкти страхування і страхове покриття. Особливості договору страхування майна від вогню та інших небезпек.
68. Страхування загальної цивільної відповідальності. Типи договорів страхування відповідальності.
69. Економічний зміст страхування кредиту. Делькредерне страхування. Страхування фінансових гарантій.
70. Страхування автотранспорту каско.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

При оцінюванні знань здобувача враховуються його відповідь на питання екзаменаційного білету, усне обговорення цієї відповіді з членами Екзаменаційної комісії і відповіді на додаткові запитання членів Екзаменаційної комісії. Підсумкова оцінка атестаційного екзамену за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування являє собою сумарну оцінку за кожне з трьох питань білету, які оцінюються за тридцятибальною шкалою для теоретичних питань та за сорокабальною шкалою для практичних завдань. Максимальна кількість балів – 100.

Теоретичне питання

26-30 балів виставляється здобувачеві у випадку повного та правильного розкриття питання, аналізу необхідних взаємозв'язків, переконливого аргументування відповіді.

21-25 балів виставляється здобувачеві в разі неповного розкриття питання, неповного розгляду всіх існуючих взаємозв'язків, можливі описки в обчисленнях при викладенні основних результатів, які не впливають на правильність подальшого ходу розкриття теоретичного питання.

20-16 балів виставляється здобувачеві у випадку подачі лише окремих відомостей про суть питання, неможливості проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки по даній проблемі, а також у разі суттєвих помилок при викладенні основних результатів.

0-15 балів виставляється здобувачеві, який демонструє незрозуміння суті питання та взаємозв'язків між процесами, які розглядаються, а також демонструє відсутність знань основних теоретичних положень з проблеми.

Практичне завдання

31-40 балів виставляється здобувачеві у випадку одержання правильної відповіді з обґрунтуванням усіх ключових моментів розв'язування. Матеріал викладено чітко з необхідним застосуванням відповідних статистичних, аналітичних, економіко-математичних методів щодо проблеми, яка досліджується.

21-30 балів виставляється здобувачеві в разі наведення логічно правильної послідовності кроків розв'язування. Обґрунтовано всі ключові моменти розв'язування. Можливі не грубі помилки або описки в обчисленнях, перетвореннях, які не впливають на правильність подальшого ходу розв'язування. Матеріал викладено чітко з необхідним застосуванням економіко-математичних методів щодо проблеми, яка досліджується.

11-20 балів виставляється здобувачеві у випадку, коли у правильній послідовності ходу розв'язування відсутні деякі етапи розв'язування. Ключові моменти розв'язування не обґрунтовано. Одержана відповідь неправильна або задача розв'язана неповністю. Матеріал викладено нечітко з обмеженим застосуванням статистичних, аналітичних та економіко-математичних методів щодо проблеми, яка досліджується.

0-10 балів виставляється здобувачеві, якщо він не приступив до розв'язування задачі або приступив до її розв'язування, але його записи невідповідають указаним критеріям оцінювання завдання в 11 - 20 балів.

Загальний бал є сумою балів отриманих здобувачем за відповіді на теоретичні питання та практичне завдання і відповідає оцінці за бальною шкалою, що використовується в Університеті (100-бальної системи) та Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»).

Шкала оцінювання

Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Університеті	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	А
78-89	В
65-77	С
58-64	D
50-57	Е
35-49	FX (з можливістю повторного складання)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення 02.12.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. № 2456-VI. Дата оновлення 09.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення 23.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення 12.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. «Про страхування»: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. Дата оновлення 10.12.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Т.О. Ставерська Т.О. Бюджетна система: навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
7. Базилевич В. Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси : навч. посіб. Київ: Атіка, 2012. 368 с.
8. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
9. Владимиров К.М. Бюджетна система: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 220 с.
10. Юшко С. В. Бюджетна система : підручник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 382 с.
11. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Р.М. Михайленко Р.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2009. 299 с.
12. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 262 с.
13. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 504 с.
14. Фінанси підприємств: підручник/ за ред. А.М. Поддєрьогіна. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
15. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815 с.
16. Захарченко П.В. Гриценко М.П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Мелітополь: Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. 224 с.
17. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. : Київ. КНЕУ, 2014. 388 с.
18. Податкова система: навч. посіб. / [Волохова І.С., Дубовик О.Ю., Слатвінська М.О. та ін.]; за заг. ред. І.С. Волохової, О.Ю. Дубовик. Харків: Діса плюс, 2019. 402 с.
19. Податкова система: навч. посіб. / за заг. ред. проф. В.Л. Андрушенка. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
20. Ткаченко Н.М., Горова Т. М., Ільєнко Н. О. Податкові системи країн світу та України. Облік і звітність: навч.-метод. посіб. Київ : Алерта, 2004. 554 с.
21. Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З.С. Банківська система : навч.

- посіб. : Центр учбової літератури, 2014. 400с.
22. Банківська система : підручник / [М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та ін]. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
 23. Коцовська Р. Р., Павлишин О. П., Хміль Л. М. Банківські операції : навч. посіб. Київ : Знання, 2020. 390с.
 24. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності: навч. пос. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 486 с.
 25. Чмутова І. М. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. 320 с.
 26. Говорушко Т. А. Страхові послуги: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 376с.
 27. Плиса В. Й. Страхування : підручник. Київ : Каравела, 2019. 512 с.
 28. Горбач Л.М., Кадебська Е.В. Страхування : підручник. Київ: Кондор, 2016. 544 с.

Допоміжна

29. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 328с.
30. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 152 с.
31. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ, МАУП, 2009. 196 с.
32. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія. Харків :Фактор, 2008. 336с.
33. Фінанси підприємств: навч. посіб. / [Александрова М.М., Виговська Н.Г., Кірейцев Г.Г. та ін.] ; за ред. Г.Г. Кірейцева. Київ :ЦУЛ, 2002. 268 с.
34. Цал-Цалко Ю.С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія, практика та інтерпретація: монографія. Житомир :ЖДТУ, 2004. 505с.
35. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін]. Київ :КНЕУ, 2003. 600с.
36. Мороз А.М., Пуховкина М.Ф. Центральний банк та грошово-кредитна політика : підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 556 с.
37. Смовженко Т. С. Антикризове управління стратегічним розвитком банку: моногр. Київ :УБСНБУ, 2008. 473 с.
38. Голод А. С., Феленчак Ю. В. Страхування в туристичній діяльності : навч. посіб. Львів:ЛДУФК, 2016. 156 с.
- 39.